

საკრედიტო კავშირების მიერ აქტივების კლასიფიკაციის და შესაძლო დანაკარგების რეზერვის შექმნის წესი

დამტკიცებულია
საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის
2002 წლის 15 ნოემბრის N296 ბრძანებით

მუხლი 1. ზოგადი დებულებები

1. ამ წესის მიზანია საკრედიტო კავშირების მიერ თავიანთი აქტივების კლასიფიკაცია და რეზერვებთან დაკავშირებული ვალდებულებებისათვის შიდა პროცედურებისა და საანგარიშგებო მოთხოვნების ჩამოყალიბებისა და შესრულების უზრუნველყოფა, რაც ხელს შეუწყობს საკრედიტო კავშირის რეალური ფინანსური მდგომარეობის დადგენას და მის განვითარებას.

2. ამ წესის მოთხოვნების შესრულების მიზნით საკრედიტო კავშირებმა უნდა შეიმუშაონ და განახორციელონ საჭირო ღონისძიებები და პროცედურები.

3. თითოეული საკრედიტო კავშირი ეროვნული ბანკის არასაბანკო სადეპოზიტო დაწესებულებების ზედამხედველობის სამმართველოს წარუდგენს ყოველკვარტალურ ანგარიშებს, რომლებშიც აისახება ამ წესით გათვალისწინებული კლასიფიკაცია და თითოეული აქტივისათვის შექმნილი შესაძლო დანაკარგების რეზერვი.

4. საკრედიტო კავშირის მიერ ამ წესებით გათვალისწინებული მოთხოვნების შეუსრულებლობის შემთხვევაში საქართველოს ეროვნული ბანკი მის მიმართ გამოიყენებს „არასაბანკო სადეპოზიტო დაწესებულებების – საკრედიტო კავშირების შესახებ“ საქართველოს კანონის 30-ე მუხლით გათვალისწინებულ სანქციებს.

მუხლი 2. წესში გამოყენებულ ცნებათა და ტერმინთა განსაზღვრებანი

ამ წესის ტექსტში გამოყენებულ ტერმინებს აქვს შემდეგი მნიშვნელობა:

ა) აქტივები – არასაბანკო სადეპოზიტო დაწესებულების – საკრედიტო კავშირის განკარგულებაში არსებული მატერიალური ან არამატერიალური რესურსი, რომელიც წარსული სამეურნეო საქმიანობის შედეგია და რომლისგანაც იგი მომავალში მოელის ეკონომიკური სარგებლის მიღებას;

ბ) სესხი – არასაბანკო სადეპოზიტო დაწესებულების – საკრედიტო კავშირის მიერ თავისი წევრისათვის დაბრუნებადობის, ფასიანობისა და ვადიანობის საწყისებზე ფულადი სახსრების გაცემასთან დაკავშირებული ნებისმიერი ვალდებულება;

გ) ვადაგადაცილებული სესხი – სესხი, რომლის ძირითადი თანხის (მისი ნაწილის) ან პროცენტის განვადებული თანხის გადახდა არ მომხდარა, სესხთან დაკავშირებული შესაბამისი დოკუმენტაციით გათვალისწინებული შეთანხმებული თარიღის შემდეგ, 30-ზე მეტი კალენდარული დღის განმავლობაში;

დ) მთლიანად უზრუნველყოფილი სესხი – სესხი, რომლის დროული და სრული გადახდის უზრუნველსაყოფად საკრედიტო კავშირში განთავსებულია დეპოზიტები, აგრეთვე საკრედიტო კავშირის სასარგებლოდ აქტივი დატვირთულია გირაოთი ან იპოთეკით, რომლის საბაზრო ღირებულებაც ტოლია ან აღემატება სესხის გადაუხდელობის რისკს;

ე) ნაწილობრივ უზრუნველყოფილი სესხი – სესხი, რომლის უზრუნველყოფაში მიღებული გირაოს ან იპოთეკის საბაზრო ღირებულება ნაკლებია სესხის გადაუხდელობის რისკს;

ვ) საბლანკო სესხი – სესხი, რომელიც არ არის უზრუნველყოფილი გირაოთი ან იპოთეკით, ან თუ არის, მას არა აქვს საბაზრო ღირებულება, ანდა ღირებულების მიუხედავად, აღმოჩნდა, რომ იგი არ ყოფილა სწორად რეგისტრირებული;

ზ) რესტრუქტურირებული სესხი – სესხი, რომლის დაფარვის პირობების შეცვლის შესახებ მსესხებლის იურიდიული ან ფინანსური მდგომარეობის საფუძველზე, არსებობს შეთანხმება საკრედიტო კავშირსა და მსესხებელს შორის. რესტრუქტურირებულ სესხებს მიეკუთვნება ყველა ის სესხი, რომლის ხელშეკრულებით გათვალისწინებული პირობებიც შეცვლილია ერთ-ერთი შემდეგი ქვეპუნქტის მიხედვით:

ზ.ა. საპროცენტო განაკვეთის შემცირება ან დარიცხული პროცენტების მიღების უფლებაზე უარის თქმა;

ზ.ბ. ძირითადი თანხის ან პროცენტის შემცირება;

ზ.გ. სესხის დაფარვის ვადის გაგრძელება;

ზ.დ. საკრედიტო კავშირის მიერ მსესხებლისათვის მინიჭებული ნებისმიერი სხვა უფლება ან პრივილეგია, რაც ჩვეულებრივ შემთხვევაში არ მოხდებოდა;

თ) ნეგატიურად კლასიფიცირებული აქტივი – საყურადღებო, საეჭვო და უიმედო კატეგორიად კლასიფიცირებული აქტივი;

ი) გირაო – ნებისმიერი სახის მოძრავი ქონების და არამატერიალური ქონებრივი სიკეთის გამოყენება მოთხოვნის უზრუნველყოფის საშუალებად, რომელიც დააგირავა მსესხებელმა საკრედიტო კავშირში გირავნობის ხელშეკრულებით, რომლითაც საკრედიტო კავშირი იძენს სხვა კრედიტორთან შედარებით უპირატეს უფლებას დაიკმაყოფილოს თავისი მოთხოვნა დაგირავებული ქონების ხარჯზე;

კ) იპოთეკა – ნებისმიერი უძრავი ქონების გამოყენება (დატვირთვა) მოთხოვნის უზრუნველყოფის საშუალებად, რომელიც დატვირთულია მსესხებლის მიერ საკრედიტო კავშირისათვის იპოთეკის შესახებ რეგისტრირებული და იურიდიული ძალის მქონე ხელშეკრულებით, ისე, რომ საკრედიტო კავშირი იძენს სხვა კრედიტორთან შედარებით უპირატეს უფლებას დააკმაყოფილოს თავისი მოთხოვნა ამ ქონების ხარჯზე;

ლ) დარეზერვება – ამ წესიდან გამომდინარე, რეზერვების შექმნა საკრედიტო კავშირის მიერ კლასიფიცირებულ აქტივებთან დაკავშირებული მოსალოდნელი დანაკარგების დაფარვის მიზნით;

მ) აქტივების შესაძლო დანაკარგების რეზერვი – საკრედიტო კავშირის აქტივებისათვის შექმნილი რეზერვის ანგარიში, რომელიც არის სასესხო, არასასესხო და პირობითი ვალდებულებების შესაძლო დანაკარგების დასაფარავად გათვალისწინებული თანხა;

ნ) დეპოზიტი – საკრედიტო კავშირის მიერ კომერციულ ბანკში გარკვეული ვადით და მოთხოვნამდე განთავსებული ფულადი სახსრები;

ო) სხვა უძრავი ქონება – უძრავი ქონება, რომელიც დაისაკუთრა საკრედიტო კავშირმა იმ დავალიანების მთლიანად ან ნაწილობრივ დაფარვის მიზნით, რომელიც მსესხებელმა ვადაში ვერ დაფარა;

პ) გირაოთი დასაკუთრებული ქონება – საკრედიტო კავშირის მიერ მსესხებლის დავალიანების მთლიანად ან ნაწილობრივ დასაფარავად დასაკუთრებული გირაო სატრანსპორტო საშუალებების, მანქანა-დანადგარების (რომლებიც არ არის უძრავი ქონების განუყოფელი ნაწილი), ფასიანი ქაღალდების, აგრეთვე სხვა სახის მოძრავი ქონებისა და ფინანსური აქტივების სახით;

ჟ) აღრიცხული აქტივი – სესხის შემთხვევაში გადაუხდელი ძირითადი თანხის ნაშთს დამატებული დარიცხული პროცენტი; ხოლო არასასესხო აქტივის შემთხვევაში – მისი შემენის მთლიანი ღირებულება.

მუხლი 3. საკრედიტო კავშირების ვალდებულება

1. საკრედიტო კავშირები ვალდებულია:

ა) განახორციელოს აქტივების კლასიფიკაცია იმ წერილობითი პოლიტიკისა და პროცედურების შესაბამისად, რომლებიც დაამტკიცა მისმა გამგეობამ და რომლებიც დაცული უნდა იყოს კრედიტების მართვის დოკუმენტებში. იგი მუდმივად ხელმისაწვდომი უნდა იყოს ეროვნული ბანკის შემოწმებლებისათვის და სესხის სახეობის მიხედვით უნდა მოიცავდეს შემდეგ დოკუმენტებს:

ა.ა განცხადება სესხის მიღების თაობაზე;

ა.ბ. გირავნობის(იპოთეკის) შესახებ იურიდიული დოკუმენტაცია;

ა.გ. საკრედიტო ხელშეკრულება, სესხის გაცემის თაობაზე დასკვნა და გადაწყვეტილება ;

ა.დ. ინფორმაცია სესხის მონიტორინგის თაობაზე და სხვ.;

ბ) კლასიფიკაციას დაუქვემდებაროს ნებისმიერი ვალუტით ფორმირებული და საბალანსო უწყისებზე არსებული ყველა აქტივი;

გ) აქტივების კლასიფიკაცია განსაზღვროს მას შემდეგ, რაც მხედველობაში მიიღებს ყველა გარემოებასა და შესაძლებლობას, რომლებიც ზედმიწევნითი ანალიზის შედეგად დადგენილია, რომ ზეგავლენას ახდენს აქტივების ხარისხზე;

დ) დანაკარგების რეზერვი შექმნას ნებისმიერი ვალუტით ფორმირებული აქტივების დასაფარავად;

ე) დანაკარგების რეზერვი შექმნას საქართველოს ეროვნული ვალუტით;

ვ) აქტივების დანაკარგების რეზერვის ანგარიშზე დარეზერვება მოახდინოს იმ თანხით, რომელიც დაფარავს შესაძლო დანაკარგებს;

ზ) შექმნილი რეზერვები და მათი ნებისმიერი შემდგომი ზრდა გაატაროს საკრედიტო კავშირის ხარჯებში მუხლით – „ზარალი აქტივების შესაძლო დანაკარგების მიხედვით“,

რომელიც ნაჩვენები იქნება მის ბალანსზე მუხლით – „აქტივების შესაძლო დანაკარგების რეზერვი“;

თ) აქტივების რისკის კლასიფიკაციის მიხედვით საჭირო რეზერვების შექმნა აწარმოოს სააღრიცხვო პერიოდში მიღებული შემოსავლების მიუხედავად;

ი) შეიმუშაოს წერილობითი პოლიტიკა და პროცედურები, რომლებიც აღწერს რის საფუძველზე ხდება ამოუღებელი აქტივის ჩათვლა „უიმედოდ“ და მათი ჩამოწერა საბალანსო უწყისიდან;

კ) „უიმედოდ“ კლასიფიცირებული აქტივი ჩამოწეროს საკრედიტო კავშირის აქტივების შესაძლო დანაკარგების რეზერვიდან.

2. ეროვნული ბანკის მიერ ნებისმიერი აქტივის კლასიფიკაციასთან დაკავშირებულ გადაწყვეტილებასა და იმ საკრედიტო კავშირის გადაწყვეტილებას შორის განსხვავებები, რომელმაც გააკეთა კლასიფიკაცია, შეიძლება მათი განხილვის საგნად იქცეს, მაგრამ ეროვნული ბანკის გადაწყვეტილება საბოლოოა. ეროვნულმა ბანკმა შეიძლება მოითხოვოს ნებისმიერი აქტივის კლასიფიკაციის ცვლილება და მასთან ერთად შესაძლო დანაკარგების რეზერვის დამატებით შექმნა, თუ მისი აზრით, ეს გამართლებულია ისეთი ფაქტებითა და გარემოებებით, როგორცაა:

ა) საკრედიტო კავშირის პორტფელის საერთო მდგომარეობის გაუარესება;

ბ) ცვლილება სესხის გაცემის პროცედურებში ან რისკის მართვის ადეკვატური პოლიტიკის უქონლობა;

გ) საკრედიტო კავშირის მენეჯმენტის უმოქმედობა (არასაკმარისი მოქმედება) იმისათვის, რომ ამოიღოს პრობლემური სესხები;

დ) სესხების კონცენტრირება რამდენიმე მსესხებელზე, რომელთა ბიზნესი და ეკონომიკური მდგომარეობა სხვადასხვა ფაქტორის გამო მნიშვნელოვნადაა გაუარესებული;

ე) მოვალის ან თვით საკრედიტო კავშირის ფინანსურ მდგომარეობასთან დაკავშირებული სხვა ნეგატიური გარემოებები, რომლებიც გამოვლინდა ეროვნული ბანკის შემოწმებების შედეგად.

მუხლი 4. აქტივების კლასიფიკაციის სისტემა

1. აქტივების კლასიფიკაცია ნეგატიურად დამყარებული უნდა იყოს იმ ფაქტებსა და სისუსტეებზე, რომლებიც გამოწვეულია ან გამომდინარეობს ისეთი გარემოებებიდან, მოვლენებიდან ან მდგომარეობიდან, რომელთა ზედმიწევნით ჩატარებული ანალიზისა და განსჯის შემდეგ ნათელი ხდება, რომ აქტივის ღირებულება მცირდება.

2. კატეგორიების მიხედვით აქტივების კლასიფიკაციისას საკრედიტო კავშირმა უნდა გამოიყენოს მათ შესახებ არსებული ინფორმაცია, რომელიც უნდა ეფუძნებოდეს თითოეულ კატეგორიასთან დაკავშირებულ სტანდარტებსა და კომპონენტებს.

3. სესხის ნეგატიურად კლასიფიკაციის დროს საკრედიტო კავშირმა ამ მსესხებელს არ უნდა მისცეს დამატებითი სესხი მასთან დაკავშირებული რისკებისა და მომავალი დანაკარგების შესაძლებლობების ზედმიწევნით განხილვის გარეშე. ასეთი განხილვის

შედეგად დამატებითი სესხის მიცემის შემთხვევაში მას შეიძლება მიენიჭოს კატეგორია – „სტანდარტული“, თუ იგი მთლიანად დაცულია ლიკვიდური უზრუნველყოფით ამ მსესხებლისათვის მიცემული სხვა სესხების ნეგატიურად კლასიფიცირების მიუხედავად.

4. საკრედიტო კავშირმა ყოველთვიურად თვითონ უნდა მოახდინოს თავისი აქტივების კლასიფიკაცია ამ წესით დადგენილი კატეგორიების მიხედვით.

მუხლი 5. სესხების კლასიფიკაციის კატეგორიები

სესხების კლასიფიკაცია წარმოებს ოთხი კატეგორიის მიხედვით, მათ შორის:

1. სტანდარტული სესხები

ა) სესხი კლასიფიცირდება „სტანდარტულად“, თუ მისი ძირითადი თანხის (მისი ნაწილის) და პროცენტის მუდმივად გადახდა დროულად წარმოებს;

ბ) „სტანდარტულად“ კლასიფიცირებული სესხისათვის მიღებული გირაო ან იპოთეკა გამოყენებული იქნება როგორც უსაფრთხოების დამატებითი კომპონენტი, თუმცა, საჭიროა მისი სწორად რეგისტრაცია და დოკუმენტურად დადასტურება;

გ) ბიზნესისათვის გაცემული სესხის შემთხვევაში მსესხებელმა უნდა დაამტკიცოს, რომ მისი ბიზნესგეგმა რეალურია და პრაქტიკულად განხორციელებადი, მისი ძირითადი პროდუქცია და მარკეტინგული სტრატეგია სტაბილურია და კონკურენტუნარიანი;

დ) „სტანდარტულად“ კლასიფიცირებული სესხი ჩვეულებრივი მდგომარეობაა, მაგრამ ყოველ საკრედიტო კავშირს მოეთხოვება თითოეული „სტანდარტულად“ კლასიფიცირებული სესხისათვის რეზერვის შექმნა სესხის ძირითადი თანხის გადაუხდელი ნაშთის 2%-ის ოდენობით.

2. საყურადღებო სესხები

ა) სესხი კლასიფიცირდება „საყურადღებოდ“, თუ:

ა.ა. იგი ადეკვატურად არის დაცული, მაგრამ პოტენციურად სუსტია, მიუხედავად იმისა, რომ სესხის გაცემის დროს მსესხებლის ფინანსური მდგომარეობა და გადახდის უნარი სტაბილური ჩანდა, შემდეგ კი გამოჩნდა გარკვეული ნაკლოვანებები და ტენდენციები, რომლებმაც განაპირობა ნებისმიერი შეთანხმებული გადასახდელის, მათ შორის, სესხზე დარიცხული პროცენტის 30-ზე მეტი დღით ვადაგადაცილება;

ა.ბ. მსესხებლის საქმიანობაში ან წარმოებაში მოსალოდნელია ისეთი მოვლენები, ან ისეთი მიმართულებები ბაზარზე, რომელთა გამოც შეიძლება მსესხებლის მოგება ან ბიზნესი გახდეს არასტაბილური, ანდა მნიშვნელოვნად გაუარესდეს;

ა.გ. გირაოსთან ან იპოთეკასთან დაკავშირებული დოკუმენტაცია არ არის სწორად გაფორმებული, ანდა როდესაც გირაო ან იპოთეკა არ არის სწორად რეგისტრირებული, და ამ ორიდან რომელიმე ვითარებას თან ერთვის გადახდის პირველადი წყაროს მემკვიდრეობით ამ ვალის სათანადოდ დაფარვის დაქვეითებული უნარი;

ა.დ. სესხის ვადაგადაცილებული პროცენტი დაუფარავია და დამატებულია სესხის ძირითად თანხაზე;

ბ) ყოველ საკრედიტო კავშირს მოეთხოვება რეზერვის შექმნა თითოეული „საყურადღებოდ“ კლასიფიცირებული სესხისათვის სესხის ძირითადი თანხის გადაუხდელი ნაშთის 10%-ის ოდენობით.

3. საექვო სესხები

ა) სესხი კლასიფიცირდება „საექვოდ“, თუ მას აქვს „საყურადღებოდ“ კლასიფიცირებული სესხის მახასიათებლები, მაგრამ არსებულ პირობებში მისი გადახდა საექვოა ერთ-ერთი ისეთი სისუსტის გამო, როგორცაა სესხის მიმდინარე ნაწილობრივი გადახდა ან გირაოს (იპოთეკის) დასაკუთრებისა და გაყიდვის პროცედურების დაწყება და განხორციელება უახლოეს მომავალში, აგრეთვე დამატებითი გირაოს ან იპოთეკის ჩადების შესაძლებლობა, რითაც სესხი მთლიანად უზრუნველყოფილი გახდება;

ბ) საბლანკო ან ნაწილობრივ უზრუნველყოფილ სესხს, როდესაც მისი ძირითადი თანხის ან პროცენტის გადახდა ვადაგადაცილებულია სულ ცოტა 90 ან მეტი დღით, უნდა მიეცეს „საექვო“ სესხის კლასიფიკაცია, თუმცა, ასეთი ვადაგადაცილება არ არის ამ კლასიფიკაციის ერთადერთი ან ძირითადი მიზეზი;

გ) მთლიანად უზრუნველყოფილ სესხს, როდესაც მისი ძირითადი თანხის ან პროცენტის გადახდა ვადაგადაცილებულია სულ ცოტა 120 ან მეტი დღით, უნდა მიეცეს „საექვო“ სესხის კლასიფიკაცია, თუმცა, ასეთი ვადაგადაცილება არ არის ამ კლასიფიკაციის ერთადერთი ან ძირითადი მიზეზი;

დ) ყოველ საკრედიტო კავშირს მოეთხოვება რეზერვის შექმნა თითოეული „საექვოდ“ კლასიფიცირებული სესხისათვის სესხის ძირითადი თანხის გადაუხდელი ნაშთის 70%-ის ოდენობით.

4. უიმედო სესხები

ა) სესხი კლასიფიცირდება „უიმედოდ“, თუ:

ა.ა. მსესხებლის გადახდის უუნარობის გამო შეუძლებელია მისი ამოღება ან ამოღებადი თანხა იმდენად მცირეა, რომ იგი ბანკის ბალანსზე არ უნდა დარჩეს;

ა.ბ. გირაოს (იპოთეკის) მიუხედავად, მისი ძირითადი თანხის ან პროცენტის გადახდა ვადაგადაცილებულია 150 დღით;

ა.გ. 150-ზე ნაკლები დღით ვადაგადაცილების მიუხედავად, მსესხებლის შესახებ მოპოვებულ ინფორმაციაზე დაყრდნობით სესხის ამოღება მთლიანად შეუძლებელია ან ამოსაღებად მოსალოდნელი თანხები არ შეესაბამება ამოღებისათვის დახარჯულ დროსა და ხარჯებს;

ბ) დანაკარგები სესხებიდან ბალანსზე აისახება იმ საანგარიშგებო პერიოდში, როდესაც დადგინდა, რომ სესხის ამოღება შეუძლებელია. ამ შემთხვევაში მისი საბუღალტრო აღრიცხვა უნდა შეწყდეს და ჩამოიწეროს ამავე პერიოდის ბალანსიდან;

გ) საკრედიტო კავშირებმა ძალისხმევა უნდა მიმართონ „უიმედოდ“ კლასიფიცირებული სესხების კანონიერად ამოსაღებად სათანადო ზომების გამოყენებით, ყველა არსებული გირაოს ან იპოთეკის დასაკუთრებასა და გაყიდვასთან დაკავშირებული (კანონმდებლობით გათვალისწინებული) პროცედურების დაცვის ჩათვლით;

დ) ყოველ საკრედიტო კავშირს მოეთხოვება რეზერვის შექმნა თითოეული „უიმედოდ“ კლასიფიცირებული სესხისათვის, სესხის ძირითადი თანხის გადაუხდელი ნაშთის 100%-ის ოდენობით.

მუხლი 6. დანაწევრებული კლასიფიკაციები

1. საკრედიტო კავშირს უფლება აქვს მსესხებლის ფინანსური მდგომარეობისა და ამ წესის მე-5 მუხლით გათვალისწინებული კატეგორიების კრიტერიუმების შესაბამისად, მოახდინოს სესხის კლასიფიკაცია დანაწევრებულად, როგორც „საყურადღებო“, „საეჭვო“ ან „უიმედო“ იმ შემთხვევაში, თუ აღნიშნული სესხი ნაწილობრივ უზრუნველყოფილი სესხია.

2. ისეთ შემთხვევაში, როდესაც სესხის ძირითადი თანხის ნაშთის გადაუხდელი ნაწილი გირაოს ან იპოთეკის საბაზრო ღირებულების ტოლია, კლასიფიკაცია შეიძლება იყოს „საყურადღებო“.

3. ისეთ შემთხვევაში, როდესაც სესხის ძირითადი თანხის ნაშთის გადაუხდელი ნაწილი აღემატება გირაოს ან იპოთეკის საბაზრო ღირებულებას, კლასიფიკაცია შესაბამისად შეიძლება იყოს „საეჭვო“ ან „უიმედო“.

4. დანაწევრებული კლასიფიკაციის შემთხვევაში სესხის არაუზრუნველყოფილი ნაწილის „საეჭვოდ“ კლასიფიკაცია დასაბუთებული უნდა იყოს მკაფიო და სარწმუნო არგუმენტებით.

მუხლი 7. დეპოზიტების კლასიფიკაცია

1. საკრედიტო კავშირი რომელიმე კომერციულ ბანკში დეპოზიტის განთავსებამდე უნდა ფლობდეს მის შესახებ ფინანსურ ინფორმაციას, რომელიც უნდა მოიცავდეს გარე აუდიტის დასკვნას კომერციული ბანკის საქმიანობის შესახებ და ბანკის უახლეს საფინანსო ანგარიშგებას, ხოლო თანხის განთავსების შემდეგ მან უნდა მოითხოვოს და მიიღოს ბანკისაგან განსაზღვრული თარიღისათვის კვარტალური ბალანსი და მოგებისა და ზარალის ანგარიშგება.

2. დეპოზიტების კლასიფიკაცია დამოკიდებულია ბანკის ფინანსურ მდგომარეობასა და მის უნარზე შეასრულოს მასა და საკრედიტო კავშირს შორის დადებული ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ვალდებულებები. თუ სხვა ურთიერთსაპირისპირო ფაქტორების არსებობისას წარმოიშობა პრობლემები (დაგვიანება), აქტივი ექვემდებარება კლასიფიკაციას.

3. თუ თანხის მიღება ბანკისაგან დაგვიანებულია 30 ან მეტი დღით, დეპოზიტი კლასიფიცირდება როგორც „საყურადღებო“.

4. თუ თანხის მიღება ბანკისაგან დაგვიანებულია 60 ან მეტი დღით, დეპოზიტი კლასიფიცირდება როგორც „საეჭვო“.

5. თუ თანხის მიღება ბანკისაგან დაგვიანებულია 90 ან მეტი დღით, დეპოზიტი კლასიფიცირდება „უიმედოდ“ და იგი უნდა ჩამოიწეროს მისი განმთავსებელი საკრედიტო კავშირის ბალანსიდან.

6. კომერციულ ბანკში განთავსებული დეპოზიტები და სხვა მოთხოვნები ამ ბანკის ლიცენზიის გაუქმებასთან დაკავშირებული პროცედურების დაწყებისას კლასიფიცირდება

როგორც „უიმედო“ და უნდა ჩამოიწეროს მისი განმთავსებელი საკრედიტო კავშირის ბალანსიდან.

მუხლი 8. არასასესხო აქტივების კლასიფიკაცია და დარეზერვება, მათი შესაძლო დანაკარგების რეზერვების შექმნა და გამოყენება

1. საკრედიტო კავშირის საკუთრებაში არსებული სხვა უძრავი ქონება მისი ღირებულების მიუხედავად, საკრედიტო კავშირის საქმიანობის სპეციფიკის გათვალისწინებით, არაჯანსაღი აქტივია და უნდა გაიყიდოს. ასეთი აქტივი დასაკუთრებისთანავე უნდა გააანალიზოს საკრედიტო კავშირმა და დაუქვემდებაროს კლასიფიკაციას. მათი კლასიფიკაცია და, შესაბამისად, შესაძლო დანაკარგების რეზერვების შექმნა ხორციელდება შემდეგ კრიტერიუმებზე დაყრდნობით:

ა) საკრედიტო კავშირმა იპოთეკის დასაკუთრებისთანავე უნდა მოახდინოს სხვა უძრავი ქონების კლასიფიკაცია და მისთვის შესაბამისი რეზერვები შექმნას შემდეგნაირად:

ა.ა. სხვა უძრავი ქონების საბაზრო ღირებულებამდე თანხაზე, - როგორც „საყურადღებო“;

ა.ბ. სხვა უძრავი ქონების საბაზრო ღირებულებაზე მეტ თანხაზე, - როგორც „უიმედო“;

ბ) ბალანსზე აყვანიდან ერთი წლის გასვლის შემდეგ საკრედიტო კავშირმა უნდა მოახდინოს მისი კლასიფიკაცია როგორც „საქვევოსი“ და შექმნას შესაბამისი რეზერვი;

გ) ბალანსზე აყვანიდან სამი წლის შემდეგ საკრედიტო კავშირი ვალდებულია სხვა უძრავი ქონების კლასიფიკაცია მოახდინოს როგორც „უიმედოსი“, შექმნას შესაბამისი რეზერვი და ჩამოწეროს თავისი ბალანსიდან, რის შემდეგაც მათი აღრიცხვა იწარმოებს შესაბამის გარესბალანსო ანგარიშზე;

დ) სხვა უძრავი ქონება საკრედიტო კავშირმა უნდა აღრიცხოს მისი დასაკუთრების თარიღისათვის აღრიცხული აქტივის ღირებულებით ან მისი საბაზრო ფასით, თუ ეს უკანასკნელი ნაკლებია აღრიცხული აქტივის ღირებულებაზე.

2. გირაოთი დასაკუთრებული მოძრავი ქონების კლასიფიკაცია და მათი შესაძლო დანაკარგების რეზერვების შექმნა ხორციელდება შემდეგ კრიტერიუმებზე დაყრდნობით:

ა) გირაოთი დასაკუთრებულ ყველა მოძრავ ქონებას საკრედიტო კავშირი აანალიზებს და კლასიფიკაციას ახდენს თითოეული შემთხვევის მიხედვით;

ბ) საკრედიტო კავშირი უნდა შეეცადოს, არ იქონიოს გირაოთი დასაკუთრებული მოძრავი ქონება მისი დასაკუთრებიდან 180-ზე მეტი დღის განმავლობაში;

გ) საკრედიტო კავშირმა გირაოთი მოძრავი ქონების დასაკუთრებისთანავე უნდა მოახდინოს ამ ქონების კლასიფიკაცია და მისთვის შესაბამისი რეზერვები შექმნას შემდეგნაირად:

გ.ა. გირაოთი დასაკუთრებული მოძრავი ქონების საბაზრო ღირებულებამდე თანხაზე, - როგორც „საყურადღებო“;

გ.ბ. გირაოთი დასაკუთრებული მოძრავი ქონების საბაზრო ღირებულებაზე მეტ თანხაზე, - როგორც „უიმედო“;

დ) თუ გიროთი დასაკუთრებული მოძრავი ქონება საკრედიტო კავშირის ბალანსზე აყვანიდან 90 დღის შემდეგ კვლავ ირიცხება, საკრედიტო კავშირმა უნდა მოახდინოს მისი კლასიფიკაცია როგორც „საეჭვოსი“ და შექმნას შესაბამისი რეზერვი;

ე) ბალანსზე აყვანიდან 180 დღის შემდეგ ყოველი საკრედიტო კავშირი ვალდებულია გიროთი დასაკუთრებული მოძრავი ქონების კლასიფიკაცია მოახდინოს როგორც „უიმედოსი“, შექმნას შესაბამისი რეზერვი და ჩამოწეროს თავისი ბალანსიდან, რის შემდეგაც მისი აღრიცხვა იწარმოებს შესაბამის გარესაბალანსო ანგარიშებზე.

მუხლი 9. აქტივების შესაძლო დანაკარგების რეზერვების შექმნა და აღრიცხვა, უიმედო აქტივების ბუღალტრული აღრიცხვა და ჩამოწერა

1. საკრედიტო კავშირმა ამ წესის შესაბამისად უნდა შექმნას ყველა სესხისა და სხვა აქტივების შესაძლო დანაკარგების რეზერვი.

2. საკრედიტო კავშირის მენეჯმენტი პასუხისმგებელია იმისათვის, რომ მისდამო რწმუნებულ საკრედიტო კავშირს მუდმივად ჰქონდეს ადეკვატური რეზერვი.

3. რეზერვების ადეკვატურობა საკრედიტო კავშირმა უნდა განიხილოს ყოველთვიურად და თუ აქტივებისა და მათი კლასიფიკაციის ზედმიწევნითი შესწავლის შემდეგ დადგინდება, რომ შესაძლო დანაკარგების რეზერვი არასაკმარისია, მენეჯმენტი იღებს კლასიფიკაციის გათვალისწინებით დამატებითი რეზერვის შექმნის გადაწყვეტილებას და ქმნის მას იმ ოდენობით, რომელიც საკმარისი იქნება მოსალოდნელი დანაკარგების დასაფარავად.

4. საკრედიტო კავშირი აქტივების შესაძლო დანაკარგების ადეკვატური რეზერვის შესაქმნელად საჭირო ყოველ ახალ თანხას გაატარებს ხარჯებში და ასახავს თავის მიმდინარე მოგება-ზარალის უწყისში.

5. თუ საკრედიტო კავშირმა სასესხო პორტფელის ანალიზის შედეგად ჭარბი რეზერვი გამოავლინა, საკრედიტო კავშირი დაადებუტებს სესხების შესაძლო დანაკარგების რეზერვის ანგარიშს და დააკრედიტებს ხარჯების ანგარიშს.

6. თუ დადგინდა, რომ შეუძლებელია სესხის დაფარვა და სხვა აქტივების ამოღება, საკრედიტო კავშირმა უნდა ჩამოწეროს „უიმედოდ“ კლასიფიცირებული აქტივები და შეამციროს შესაძლო დანაკარგების რეზერვი მისი დადებუტებითა და აქტივის ანგარიშის დაკრედიტებით.

7. საკრედიტო კავშირის მიერ სესხის ჩამოწერა გადახდის შეუძლებლობის გამო არ ჩაითვლება ვალის გაუქმებად. აღნიშნული ვალი უნდა დარჩეს სპეციალურ გარესაბალანსო ანგარიშებზე მისი ჩამოწერიდან ხუთი წლის განმავლობაში. საკრედიტო კავშირმა უნდა მიიღოს ზომები როგორც ვადაგადაცილებული პროცენტის, ისე ძირითადი თანხის ამოსაღებად. ასეთ აქტივზე, საკრედიტო კავშირის გამგეობის შეხედულებისამებრ, პროცენტების დარიცხვა გაგრძელდება გარესაბალანსო ანგარიშზე, რათა კვლავ სათანადოდ აისახოს მიმდინარე ვალდებულები.

8. საკრედიტო კავშირმა 5-წლიანი პერიოდის განმავლობაში სულ ცოტა თვეში ერთხელ უნდა მიაწოდოს მსესხებელს ანდა მის სამართალმემკვიდრეს, ან წარმომადგენელს გადაუხდელი ძირითადი თანხის ნაშთისა და დარიცხული პროცენტის დამადასტურებელი ამონაწერი, რომელიც ზუსტად ასახავს ზემოაღნიშნული სპეციალური გარესაბალანსო ანგარიშის ნაშთებს.

9. თუ მოვალე ფარავს სესხს, რომელიც ჩამოიწერა საბალანსო უწყისიდან და ეს მოხდა ამავე მუხლის მე-7 პუნქტით გათვალისწინებული პერიოდის განმავლობაში, საკრედიტო კავშირი თავიდან დაადებეტებს ფულადი სახსრების ანგარიშს და დააკრედიტებს აქტივების შესაძლო დანაკარგების რეზერვების ანგარიშს, რის შემდეგაც იგი დაადებეტებს აქტივების შესაძლო დანაკარგების რეზერვის ანგარიშს და დააკრედიტებს დარეზერვებისათვის გაწეული ხარჯების ანგარიშს.

10. თუ მოვალე არ გადაიხდის ჩამოწერილ სესხს 5-წლის განმავლობაში, სესხის როგორც ძირითადი თანხა, ისე პროცენტები გაუქმებული იქნება სპეციალური გარესაბალანსო უწყისის ანგარიშიდან ბულალტრული სტანდარტების შესაბამისი გატარებების მეშვეობით, რაც არ ნიშნავს სესხის ამოღების პროცედურების შეწყვეტას.